

منصور ہاشمی خراسانی

درسی از آن جناب درباره‌ی اینکه زمین از مردی عالم به همه‌ی
دین که خداوند او را در آن خلیفه، امام و راهنمایی به امر خود
قرار داده باشد، خالی نمی‌ماند.

باب (۲)

احادیث صحیحی از پیامبر که بر این دلالت دارند.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

حدیث ۱

رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى التِّرْمِذِيُّ [ت ۲۷۹هـ] فِي «سُنَنِهِ»^۱، قَالَ: حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحْبِيِّ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَئِمَّةَ الْمُضِلِّينَ»، وَقَالَ: «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ يَخْذُلُهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ».

ترجمه:

محمد بن عیسی ترمذی [د. ۲۷۹ق] در سنن خود روایت کرده، (به این صورت که) گفته است: قُتیبَةُ بن سعید ما را حدیث کرد، گفت: حَمَّاد بن زید ما را حدیث کرد، از ایوب، از ابو قلابه، از ابو اسماء رَحَبی، از ثوبان که گفت:

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «من بر امتم از امامان گمراه کننده می ترسم» و فرمود: «همواره شماری از امتم بر حق استوار خواهند بود و کسی که آنان را یاری نمی کند به آنان زیانی نمی رساند، تا آن گاه که کار خداوند فرا رسد».

[حدیث ۱-۱]

وَرَوَى أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الرَّزَّازُ [ت ۲۹۲هـ] فِي «تَارِيخٍ وَاسِطٍ»^۲، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَاهَانَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي، قَالَ: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَكْثَرَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَئِمَّةَ الْمُضِلِّينَ، وَلَنْ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ، لَنْ يَضُرَّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَعَالَى».

ترجمه:

همچنین، اسلم بن سهل رزاز [د. ۲۹۲ق] در «تاریخ واسط» روایت کرده، گفته است: محمد بن ماهان ما را حدیث کرد، گفت: پدرم من را خبر داد، گفت: سلیمان بن خالد ما را حدیث کرد، از قتاده، از ابو قلابه، از ابو اسماء، از ثوبان که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: بر امتم بیش از هر چیز از امامان گمراه کننده می ترسم و شماری از امتم همواره بر حق خواهند بود و کسی که با آنان مخالفت کند به آنان زیانی نخواهد رساند، تا آن گاه که کار خداوند بلندمرتبه فرا رسد.

۱. سنن الترمذی، ج ۴، ص ۸۴

۲. ص ۱۱۸

[ملاحظه]

قَالَ الْمَنْصُورُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى: هَذَا حَدِيثٌ مُتَوَاتِرٌ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَدْ رَوَاهُ عَنْهُ عَشْرُونَ رَجُلًا، وَهُمْ ثَوْبَانُ، وَجَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ، وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَعُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ، وَأَنْسُ بْنُ مَالِكٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَجَابِرُ بْنُ سَمُرَةَ، وَزَيْدُ بْنُ أَرْقَمٍ، وَالْمُعْبِرَةُ بْنُ شُعْبَةَ، وَالثُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ، وَأَبُو هُرَيْرَةَ، وَأَبُو أَمَامَةَ، وَأَبُو الدَّرْدَاءِ، وَمُعَاوِيَةُ، وَقُرَّةُ بْنُ إِيَّاسٍ الْمُزَنِيُّ، وَشَرَحْبِيلُ بْنُ السَّمْطِ الْكِنْدِيُّ، وَكَعْبُ بْنُ مَرَّةَ الْبَهْزِيُّ، وَسَلَمَةُ بْنُ نُفَيْلٍ الْحَضْرَمِيُّ، وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَفْقَهُونَ أَنَّ الطَّائِفَةَ الَّتِي لَا تَزَالُ عَلَى الْحَقِّ هُمْ أَهْلُ الشَّامِ، وَأَدْخَلَ ذَلِكَ بَعْضُهُمْ فِي الْحَدِيثِ، وَلَا أَدْرِي مَتَى كَانَ أَهْلُ الشَّامِ عَلَى الْحَقِّ؟ أَجِبِينَ خَرَجُوا عَلَى عَلِيٍّ وَفَتَنُوا أَصْحَابَهُ، أَوْ حِينَ قَتَلُوا حُسَيْنًا وَطَافُوا بِرَأْسِهِ فِي الْبِلَادِ، أَوْ حِينَ أَغَارُوا عَلَى الْمَدِينَةِ وَسَفَكُوا دِمَاءَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ؟ كَلَّا، بَلْ لَمْ يَزَالُوا عَلَى الْبَاطِلِ مُنْذُ كَانُوا، وَسَيَكُونُونَ أَعْوَانَ السُّفْيَانِيِّ فِي آخِرِ الزَّمَانِ، وَكُلُّ حَدِيثٍ فِي فَضْلِهِمْ مَوْضُوعٌ لَا أَصْلَ لَهُ، وَإِنَّمَا وَضَعَهُ شَيْعَةُ بَنِي أُمَيَّةَ عَلَى عَهْدِ مُعَاوِيَةَ وَمُرْوَانَ وَآلِهِمَا؛ لِأَنَّهُ كَذِبٌ، وَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ لَيَقُولَ كَذِبًا، وَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْحَدِيثِ أَنَّ الطَّائِفَةَ الَّتِي لَا تَزَالُ عَلَى الْحَقِّ هُمْ أَهْلُ الْحَدِيثِ، ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾^۱، وَقِيلَ أَنَّهُمْ أَهْلُ الْعَرَبِ لِمَا رَوَاهُ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «لَا يَزَالُ أَهْلُ الْعَرَبِ ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ»^۲، وَلَعَلَّهُ تَضَحِيْفٌ؛ فَقَدْ جَاءَ فِي بَعْضِ النُّسخ: «لَا تَزَالُ الْعَرَبُ ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ»^۳ يَعْنِي طَائِفَةً مِنَ الْعَرَبِ، وَقِيلَ أَنَّ الْمُرَادَ بِالْعَرَبِ الدَّلُؤُ الْعَظِيمَةَ تُتَخَذُ مِنْ جِلْدِ ثَوْرٍ وَهِيَ مِنْ أَثَاثِ الْعَرَبِ، وَقِيلَ أَنَّ الْمُرَادَ بِهِ أَهْلُ الشَّدَّةِ وَالْبَاسِ وَعَرَبُ كُلِّ شَيْءٍ حَدُّهُ، وَالصَّوَابُ أَنَّ الطَّائِفَةَ الَّتِي لَا تَزَالُ عَلَى الْحَقِّ هُمْ أَيْمَةُ الْهُدَى. أَلَمْ تَرَ أَنَّهُ ذَكَرَهُمْ بَعْدَ التَّخْوِيفِ مِنَ الْأَيْمَةِ الْمُضِلِّينَ؟ وَفِي هَذَا دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ الْأُمَّةَ لَا تَخْلُو مِنْ إِمَامٍ هُدَى حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ.

ترجمه:

منصور حفظه الله تعالى فرمود: این حدیثی متواتر از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است؛ چراکه آن را بیست تن از او روایت کرده‌اند و آنان ثوبان، جابر بن عبد الله، عمران بن حُصین، سعد بن ابی وقاص، عمر بن خطاب، عقبه بن عامر، انس بن مالک، عبد الله بن عمر، جابر بن سمره،

۱. المؤمنون / ۵۳

۲. صحیح مسلم، ج ۶، ص ۵۴؛ مسند البزار، ج ۴، ص ۵۷؛ مسند ابی یعلی، ج ۲، ص ۱۱۸؛ مستخرج ابی عوانه، ج ۴، ص ۵۰۸؛ المسند للشاشی، ج ۱، ص ۲۰۴؛ معجم ابن الأعرابی، ج ۱، ص ۱۷۴

۳. مسند سعد بن ابی وقاص للدورقی، ص ۱۹۵

زید بن ارقم، مغیره بن شعبه، نُعمان بن بشیر، ابو هریره، ابو اُمّامه، ابو درداء، معاویه، قُرة بن ایاس مَزَنی، شُرَحبیل بن سِمط کِنَدی، کعب بن مُرة بَهزی و سلمة بن نُفیل حَضرمی هستند و کسانی که نمی‌فهمند گفته‌اند: مراد از شماری که همواره بر حق خواهند بود، اهل شام هستند و برخی از آنان این را در حدیث نیز داخل کرده‌اند و من نمی‌دانم که اهل شام کی بر حق بوده‌اند؟! آیا زمانی که بر علی خروج کردند و یارانش را به فتنه انداختند، یا زمانی که حسین را کشتند و سرش را در شهرها گرداندند، یا زمانی که به مدینه هجوم آوردند و مهاجرین و انصار را از لب تیغ گذراندند؟! چنین نیست، بلکه آنان تا بوده‌اند بر باطل بوده‌اند و در آخر الزمان نیز یاران سفیانی خواهند بود و هر حدیثی در فضیلت آنان ساختگی است و اصلی ندارد و پیروان بنی امیه در زمان معاویه و مروان و خاندانشان آن را ساخته‌اند؛ چراکه آن دروغ است و رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دروغی نمی‌گوید و کسانی از اهل حدیث گفته‌اند: مراد از شماری که همواره بر حق خواهند بود، اهل حدیث هستند، «هر گروهی به چیزی که دارد، دلخوش است» و گفته شده است که مراد از آنان، اهل غرب هستند؛ به دلیل روایت سعد بن ابی وقاص از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که در آن آمده است: «اهل غرب همواره بر حق استوار خواهند بود تا آن گاه که قیامت فرارسد» و شاید آن تصحیف باشد؛ چراکه در برخی نسخه‌ها آمده است: «عرب همواره بر حق استوار خواهند بود تا آن گاه که قیامت فرارسد» یعنی شماری از عرب و گفته شده: مراد از غرب دلو بزرگی است که از پوست گاو ساخته می‌شود و آن از اثاث عرب است و گفته شده: مراد از آن، اهل مقاومت و جنگ هستند و غرب هر چیز، لبه‌ی تیز آن است و درست این است که شماری که همواره بر حق خواهند بود، امامان هدایت هستند. آیا نمی‌بینی که آنان را پس از بیم دادن از امامان گمراه کننده ذکر فرموده است؟ و این بر آن دلالت دارد که اُمّت هیچ گاه از امامی هدایت کننده خالی نخواهد بود، تا آن گاه که قیامت فرارسد.

۱ . اشاره به واقعه‌ی حرّة در ذی الحّجه‌ی سال ۶۳ هجری.